

Eeva Kalli kesk ym.

Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Pyhäjärven hoitokalastukseen ja seurantaan Pyhäjärvi-instituutille (100 000 euroa)

Eduskunnalle

Sisävesikalat ovat arvokas sinisen biotalouden resurssi, jonka käyttö onkin edennyt voimakkaasti viime vuosina Suomessa. Kalastus on myös erittäin kustannustehokas tapa poistaa järveen jo päätyneitä ravinteita ja se ansaitsee oikein toteutettuna paikkansa vesienhoidon keinopaletissa. Näiden kahden näkökulman menestyksekkäs yhdistäminen tekee Säkylän Pyhäjärvestä ekologisen ravinteiden kierrätyksen edelläkävijän.

Säkylän Pyhäjärvellä vajaasti hyödynnetyn kalan käyttöä on kehitetty erilaisissa kehittämishankkeissa jo yli 25 vuotta. Mm. Kalaherkut Pyhäjärvestä ja Kalaverkko -projektit olivat ensimmäisiä hankkeita, joissa selvitettiin potentiaalisia asiakkaita ja soveltuvia tuotteita. Yhteistyössä Tresko Fishin ja kalastaja Jarkko Alhon kanssa kehitettiin uusia kalamassoja ja kypsiä kalatuotteita ja niitä markkinoitiin suurkeittiöille. Tuotteet olivat hyviä ja niille olisi ollut silloin markkinoita, mutta kalojen käsittelyaste ja volyymi oli Säkylän Pyhäjärvellä silloin vielä liian alhainen. Toisaalta ahvenesta on tullut 2000-luvulla haluttu arvokala, eikä sitä enää lasketa vähempiarvoiseksi kalaksi.

Kannattava ja kestävä kalatalous Pyhäjärvellä -hankkeessa (2001—2003) selvitettiin uudestaan kalamarkkinoita vähempiarvoisen kalan osalta ja kehitettiin mm. kuusi erilaista kalasäilykeresettiä. Kalasäilykkeiden markkinoinnin ongelmaksi muodostui taas pieni volyymi ja se, että lähialueelta ei löytynyt laitosta, jolla olisi ollut lupaa valmistaa kalasäilykkeitä.

Pyhäjärven hoitokalastushankkeissa 2002 alkaen vajaasti hyödynnetyt kalat ovat menneet turkistarhoille rehuksi ja pienissä määrin kunnallisille kaatopaikoille. 2010-luvulla virinneet luomu- ja lähiruokatrendit, sinisen biotalouden strategiat, sekä vesienhoidon toteutus ovat tuoneet hoitokalastuskonseptiin tuoreita tuulahduksia ja mahdollisuuksia. Vuoden 2016 alussa Apetit lanseerasi pitkän kehitystyön tuloksena järvikalapihvin, jonka tärkein raaka-aine on Pyhäjärven särki. Tuotetta myydään tällä hetkellä noin 1 000 000 kpl vuodessa. Vuonna 2018 markkinoille tuotiin myös kuluttajille suunnattu Järvikalapihvi ja vuonna 2019 Järvikalapuikot. Erilaisissa kehittämishankkeissa on jo nyt luotu kalalle monenlaista lisäarvoa, ja Pyhäjärvi on noussut taloudellisesti kannattavan hoitokalastuksen mallikohteeksi. Myös kuorelle on haettu markkinoita mm. Keski-Euroopasta ja Baltian maista sekä kehitetty uusien tuotteiden, kuten Kolvaan kalan valmistaman frittikuoreen, kautta myös kotimaista menekkiä.

Vaikka taloudellisesti kannattavan hoitokalastuksen konsepti on viime vuosina edennyt hurjaa vauhtia, on työ edelleen kesken. Osa saaliista on tällä hetkellä kokonsa tai lajinsa (kiiski, osa kuo-

Talousarvioaloite TAA 111/2023 vp

reesta, salakka, pieni särki, lahna, suutari) puolesta vielä sopimatonta kaupalliseen käyttöön. Pienet kertasaaliit niin ikään ovat vaikeasti hyödynnettävissä kaupallisesti, vaikka vuositasolla voivat muodostaa isonkin kalamäärän. Kalastajille on edelleen tärkeää maksaa tukea saaliista, joka ei ole kaupallisesti hyödynnettävää, jotta hoitokalastuksen jatkuvuus ja sen myötä myös kalastuselinkeinon elinvoimaisuus Pyhäjärvellä voidaan turvata. Pyhäjärven ekologisen tilan turvaamiseksi ravinnekuormituksen vähentämisen lisäksi on jatkettava myös hoitokalastusta.

Pyhäjärvellä vesienhoidon ja kaupallisen kalastuksen tavoitteet yhdistyvät tehokkaasti ja teemat tukevat toisiaan. Kun kehitystyötä systemaattisesti jatketaan ja alueen kalatalous vahvistuu entisestään, voidaan jatkossa tukipohjaisesta kalastuksesta luopua sivusaaliin kaupallisen käytön löydyttyä. Tähän työhön tarvitaan vielä valtion tukea. Merkittävä osa valtion tuesta tulee suunnata kalansaaliin ja -kantojen seurantaan sekä hoitokalastuksen vedenlaatuvaikutusten seurantaan.

Esitän, että Pyhäjärvi-instituutille myönnetään valtion rahoitusta 100 000 euroa Pyhäjärvellä kalastuksen kautta tapahtuvaan ravinteiden poistoon. Siitä 50 000 euroa käytetään vähempiarvoisen kalan (ei kaupallista menekkiä) kalastukseen ja 50 000 euroa kalastoseurantoihin- ja tutkimuksiin, joilla selvitetään kalastuksen vedenlaatuvaikutuksia, kalansaaliita ja -kantoja. Etenkin ahvenen, särjen ja kuoreen osalta tietoa kestävä kalastuksen pohjaksi ei ole riittävästi ja erityisesti lähivuosina tarvitaan seurantaa, jolloin nähdään miten esim. särkeen kohdistuva, aiempaa huomattavasti suurempi pyyntipaine vaikuttaa kalastoon. Tämä on myös tärkeää kalaa jalostavien yritysten tulevaisuuden tuote- ja raaka-ainetarpeiden osalta. Pyhäjärvi-instituutin toteuttama Pyhäjärven suojeluohjelma ja Pyhäjärven hoitoyhdistys osallistuvat Pyhäjärven kalastuksen vaikutusten seurantoihin yhteensä noin 20 000 euron erillisrahoituksella vuonna 2024.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta lisää 100 000 euroa momentille 30.40.51 Säkylän Pyhäjärven hoitokalastukseen ja vaikutusten seurantaan osana elinkeinokalataloutta.

Helsingissä 20.10.2023

Eeva Kalli kesk
Krista Kiuru sd